

a

Szinház

1903

A SZINHÁZ

NYÚJTSZETI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

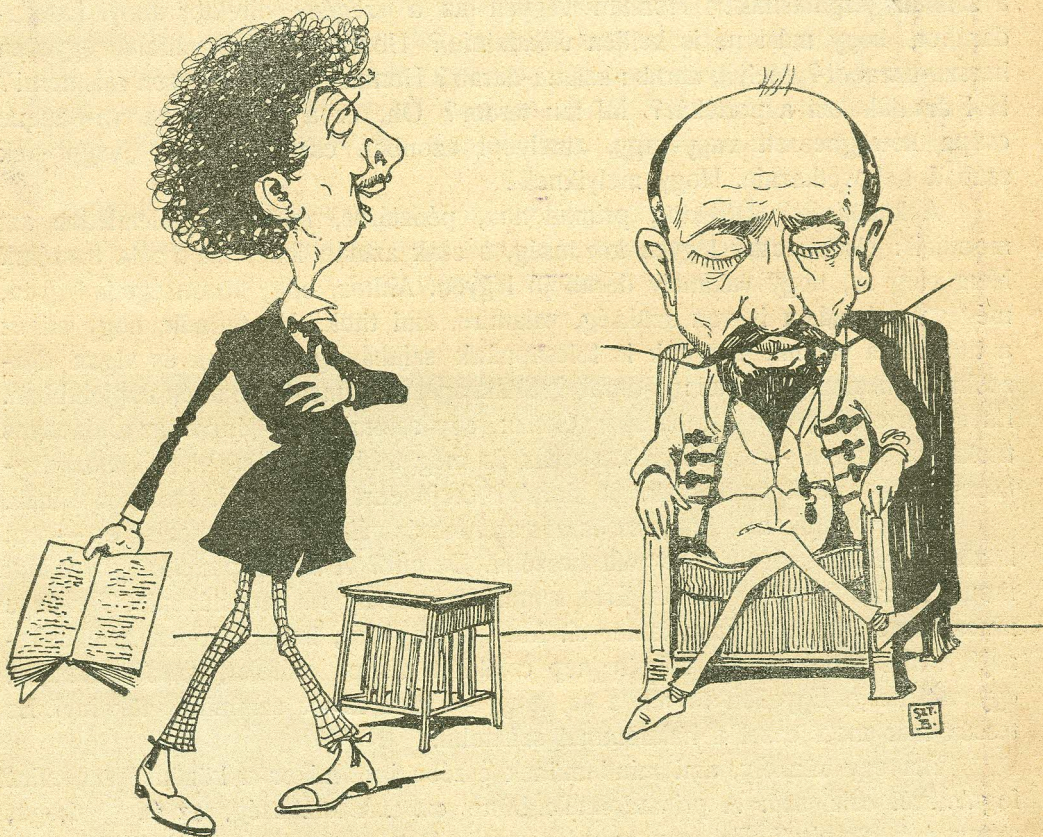
Egész évre 12 k. — Félévre 6 k. — Negyedévre 3 k. —

Egyes szám ára 20 fillér.

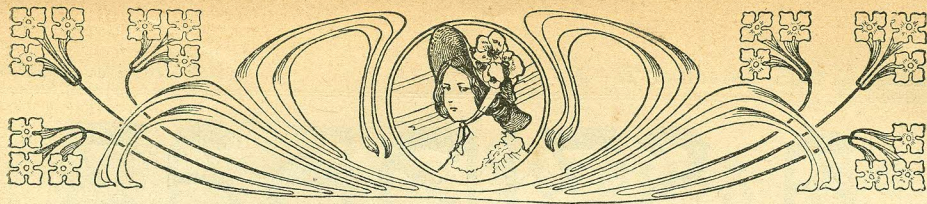
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VIII. Baross-utca 59. szám.

HIRDETÉSEK
felvétele ugyanott és az összes hirdetési irodákban.

(Szentgyörgyi Béla rajza.)

A szerző olvas.

A közönség.

A lutritól kezdve a trent-et-quaranteig egyetlen játék sem olyan koczkázatos, mint a színházé, mint vállalaté. Istenem, minden játék végső filozófiája az, hogy — vagy nyerünk, vagy veszünk, harmadik eshetőség nincs. Igen ám, de ha már játszani muszáj, akkor az ember olyan játékot játszik, amelyben a nyeresései nagyok, s a veszteségei lehetőleg kicsinyek. És ahhoz, hogy a színház igazgatója megnyerje játszmáit, rettenetesen sok szerencsés véletlennek kell találkoznia. Adomának jó az, amit a „Star“ egyszerű — s mégis agyafurt — észjárású klakkörje szentenciaképp kimond: „Mindig kassza-darabokat kell adni, ez a titka a színházigazgatásnak!“ Honnan vegyen az a szegény direktor annyi kassza-darabot, hogy mást ne is kelljen előadatnia? Honnan vesz egyáltalán egyetlen kassza-darabot? Melyik darab: kassza-darab? Honnan, miről lehessen ráismerni? Hol árulják ezt a portékát? Mi fán terem? Óh, ez a játék csupa va-banque csupa kétségbeesett vagy-vagy, amelyből azonban csak az egyik „vagy“-nak szabad bekövetkeznie. Hogy melyiknek?

A közönség? Direktor, primadonna, pénztáros, mind megfélemlelve azt mondják: előbb csak legyen közönség, s csak azután lehet majd róla beszélni. Nem elég az, hogy valamely darab jó legyen. Ahhoz, hogy közönsége is legyen, még valami másra is van szükség, valamire, ami titok. Ha tudnók, hogy mi ez a titokzatos valami, magunk is fölcsapnánk színház-igazgatónak és vígan dörzsölnénk kezünket. Mi az: jó darab? Shakespeare is megbukhatnék napjainkban. És egy szeszély, egy ostobácska véletlen, egy semmiség — éppen az a bizonyos titokzatos valami — egyfolytában száz és még több előadást biztosíthat a legközepesebb értékű munkának. Jó darab? A jó darab az, amit százszor adnak.

Ám mondjuk azt, hogy az összes szerencsés véletlenek találkoztak és — van közönség. Most már lehetne róla beszélni. De mit? A tömeg-pszichologia csődöt mond a színházi tömeg előtt. Erre semmiféle szabály rá nem húzható. Törvénye nincs. Preczedenseket nem ismer el. Ma hű magához, holnap éppen az ellenkezőjét vallja annak, amire még tegnap esküdött. Csupa czáfolat, szabálytalanság, egyenetlenség. Egyetlen törvénye az, hogy — nem ismer semmiféle törvényt. És tessék már most ezzel a hatalommal számolni.

Van egy közhely, ami mindenkinek eszébe jut, mikor a közönségről, mint fogalomról esik szó. A primadonnák bűne ez. „A közönség, az édes, drága, aranyos közönség.“ Ez nem mond semmit. A primadonnák abból élnek, hogy népszerűek s szeretik őket; s udvarlásokkal akarják a publikum kegyét megnyerni. „Az édes, aranyos közönség.“ Amely olyan, mint egy gyermek. Amely jó, mint a falat kenyér. Elnéző, türelmes, jóindulatú . . . És így tovább. Ahogy

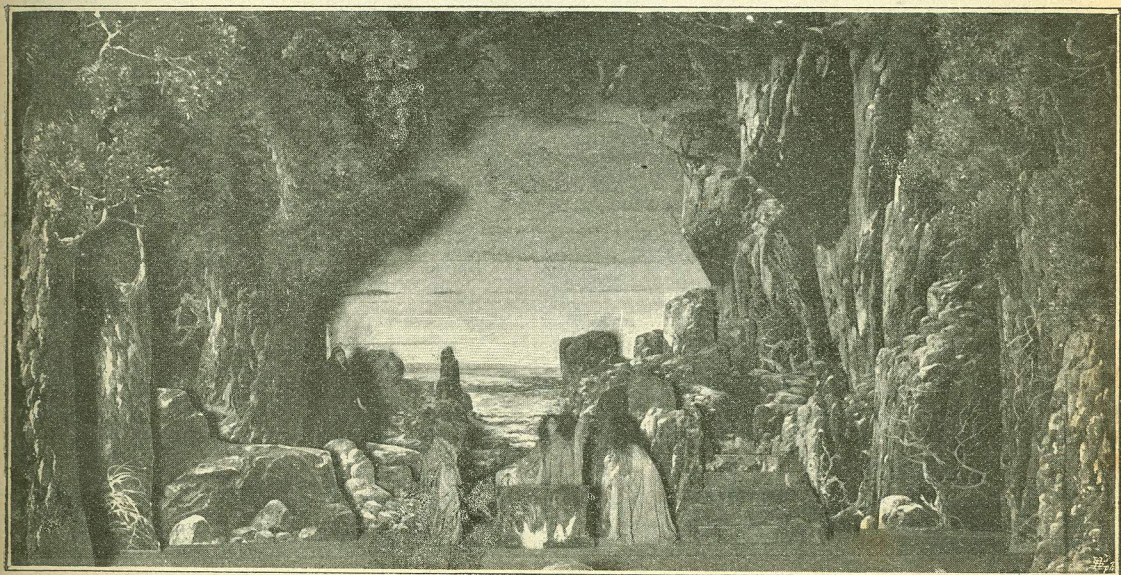
ezek már a primadonnák szótárában bennfoglaltatnak. De vajjon valóban igazuk van-e a primadonnáknak? Vagy nem hasonlatos-e ez a hízelgésök ama gyermekéhez, aki a ragadozótól fél és kedveskedésekkel akarta csillapítani, békíteni s esetleg: megnyerni. De vajjon a hízelgés-e az erre vezető eszköz? Ez kell-e a közönségnek? Erre éhes-e a ragadozó? Mi láttunk már kitünő primadonnákat, akik egyetlen héten sem mulasztották el, hogy a közönségről való nagy véleményeket sajtóirodájuk útján köztudomásra juttassák s mégis, megörlődtek, elejtettek, visszautasítottak. Mi okon? Miért? — Ha ezt tudni lehetne!

Félelmes ennek a tömegnek a szeme közé nézni. Milyen kedvében van ma? Kegyelmes lesz-e, avagy irgalmatlan? Megszelídülten s föllekesezve tapsolni fog-e? Vagy hideg marad? Avagy — elgondolni is borzalom — fölbőszülten morogni fog, csattogtatni fogja a fogait? Nem, ezt mégsem. De füttyülhet, füttyülhet, — ments meg Isten a kísértettől minden lelket.

A közönség . . . Ez az az ellenfél, akit nap-nap után, újra meg újra meg kell hódítani. Egyetlen elszólás évek munkáját teheti tönkre. Egyetlen hűtlenség: elfelejtetheti esztendőök hűségét. De a hűség sem biztos szere a közönség állandó szeretetének. Ha valaki tökéletlen fegyverekkel száll szembe a publikummal, természetes: kezdettől fogva veszett ügye van. De megeshetik, hogy egy napon a közönség megcsökönysödik és azt mondja: „Tökéletes, mindig tökéletes. Únom már ezt a sok tökéletességet. Ez már únalmas, próbálkozzunk meg a tökéletlennel!”

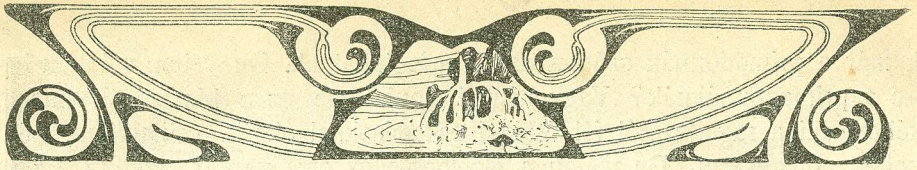
Az örök czirkulus, amely sohasem tér önmagába vissza. Az igazsága az, hogy nincs igazsága és mindig igaza van, s a természetrajza az, hogy — még természetrajza sincsen. S ez nem tagadás, hanem — meghatározás.

Jób Dániel.

Macbeth.

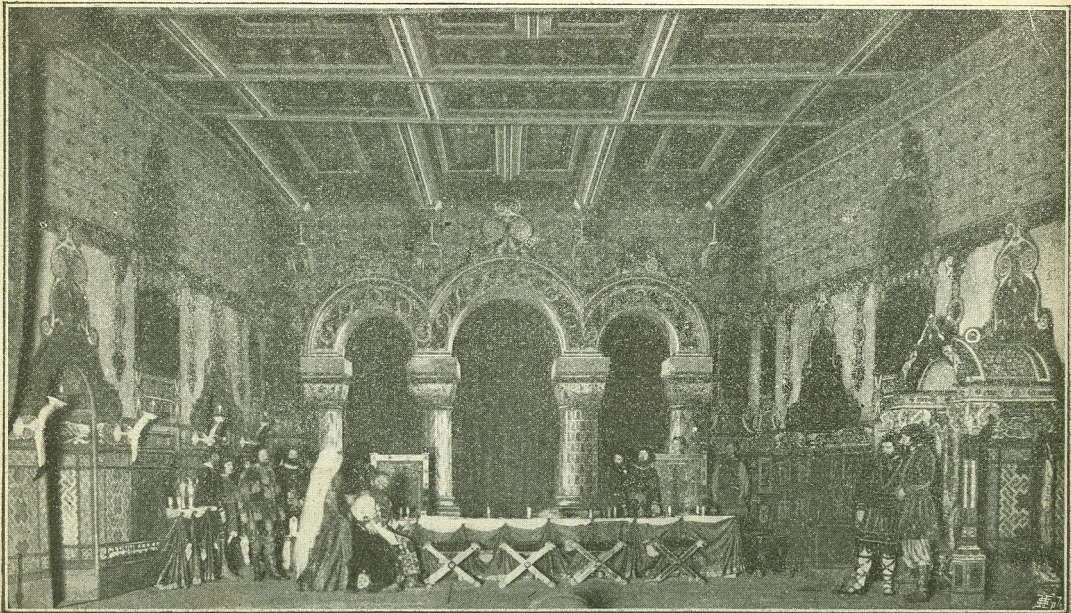
(Erdélyi műterméből.)

Macbeth.

Több, mint hét évi pihentetés után került ismét a Nemzeti Színház közönsége elé Shakespeare egyik legértékesebb drámája: *Macbeth*. Somló Sándor igazgató programjában jelentős részt szánt a klasszikus dráma kultuszának s különös becsvágának tartja, hogy ebben a kultuszban minél előkelőbb helyet kapjon, minden idők legnagyobb drámairója: Shakespeare. Az igazgatóság e kétségtelenül nemes ambíciója azonban nem csekély akadályra talál a színház színpadjának kezdetleges berendezésében, amely a gyors színváltásokat lehetetlenné teszi és a hosszú felvonásközök által még a legjobb előadást is vontatottá lesz. Hisz épp a Shakespeare darabok sűrű színváltásai teremtették meg az ugynevezett forgó színpadot, amely nélkül manapság modern színpad alig képzelhető.

Mint Shakespeare legtöbb drámája, *Macbeth* is szerepet játszik a legtöbb európai nemzet irodalom történetében. Hanem *Macbeth* is jó ideig az egyes korok izlése szerint jelenik meg a színpadon. Így abban a darabban, amely

Macbeth.

(Erdélyi műterméből.)

Macbeth. III. felvonás.

(Erdélyi műterméből.)

1812-ben került Macbeth címe alatt először a magyar közönség elé, nehezen ismernénk rá a nagy angol költő halhatatlan művére. Már az a Macbeth, amelyet hét év előtt láttunk utóljára, jobban megközelíti az eredetit, míg a most. felelevenített alakjában már teljesen Shakespeare szellemében van tartva.

A Paulay-korszak előadásán a csatajelenetek tették tönkre a drámai hatást. Macduf és Macbeth mérkőzése előtt a rosszul öltöztetett kóristák eszetlen csatározásain akkorát kaczagott a közönség, hogy merőben képtelen lett minden tragikai hangulatra. Egyebekben is erőtlen és színtelen volt az egész előadás.

A mostani előadás már minden tekintetben sikerültebbnek mondható. A Macbeth vára, a boszorkányok barlangja egészen új alakban jelennek meg előttünk, különösen a viharjelenetek felhőzet diszletei keltettek művészi hatást.

A repriz sikerét az elsőrendű szereposztás biztosította s egyhangú elismerés illeti az összes szereplőket. A tépelődő, aggódó Macbeth festésére Szacsvey igen jó színeket talált. Jászai Mari (Lady Macbeth) ifju erővel játszott, hatalmas, pompás és elragadó volt. A gyilkosság utáni jelenetben, amikor férjét bátorítja, diabolikus varázsszal hatott és ezt sikerült még fokoznia a lakoma jelenletében. Jók voltak az összes skót thanok Pethes, Mihályfi, Mészáros, Hetényi és Pálffy, csak azt szerettük volna, ha nem lettek volna annyira hasonlók egymáshoz. A zord Banquó (Gál) és az érzelmes Macduf (Bakó) közt alig mutattak különbséget személyesítőik. A boszorkányok szerepeiben Fái Szeréna, Lenkei Hedvig és Delli Emma érdekesen misztikusak voltak.

M. D. dr.

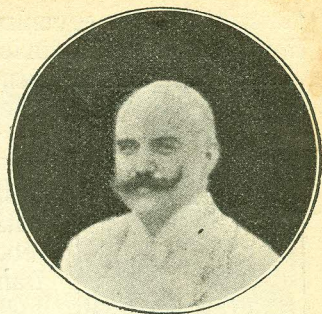

IRTA: FALK RICHÁRD.

A KIS KOFA.

Nagy operette három felvonásban.

A Magyar Színház bemutatója.

ZENÉJÉT: SZTOJANOVICS JENŐ.

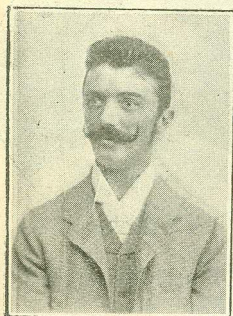
A páros viaskodásra készülő miniszter a verekedés tartamára — lemond állásáról, ezt az eljárást követte szerkesztőm, mint *A kis kofa* szövegírója, a mikor közönséggel vívott párbaja hetében még csak munkatársa se a különben általa szerkesztett ujságnak. Mindez pedig ne tűnjék fel mentegetőzésnek; a Magyarszínház fényes bemutató előadásáról és a darabról csak jót és szépet írhatok; nagyot vétkeznék az igazság ellen, ha nem azt tenném.

A kis kofa minden ízében eredeti, finom operette. Szerzői nem Lovagolják a burleszk angol iskolát, nem francia imitátorok, nem vizenyősek, viszont nem népiesen magyarosak sem, hanem megírták az internacionális modorban ezt a darabot, mint a hogy az operette ma már internacionális — hagyományoktól, tárgyi megkötöttségtől független — színpadi műfaj és ép oly színpadszerűnek, hatásosnak kell lennie Budapesten, mint Párisban; vagyis jó csak az az operette lehet, a mely nem lokális sikerre pályázik. A szöveg elmés, vidám, derűs és disztíngvált s a mi fő, sohasem szertelen. Van meséje, gerincze, egymásutánja, sőt van logikája s amint azt a hősnő emelkedése s bukása bizonyítja: van pszichológiája is. Nem követek el túlzást, ha azt állítom, hogy az eddigi magyar szövegek közül *A kis kofa* szövege közelíti meg leginkább az ideális, a tökéletes librettót. Erre tanuim mindazok a romlatlan izlésű színházi látogatók, a kik végig nézik a darabot.

A kis kofa Phrynének, a csodahírű athéni hetairának történetét öleli fel. Ez a leány kofa volt, a mikor Athénbe került a Tempe völgyéből, majd színésznő, modell, végül istennő lett, legutóljára pedig halálra szánva állott az esküdtszék előtt. Képzeltető, mennyire tartalomdus a darab, ha Phryne karrierjének állomásai között futja be az utat. A kofaságtól az esküdtszékig kíséri Phrynét a szövegek, közben pedig ötletekkel terhelten parodisztikusan mutatja be az akkori Athént remek, jól kiválasztott alakjaival. Klasszikus például Hyperides, Phryne imádója és ügyvédje; a modern képzőművészeket figurázza ki Praxiteles-szel; Thespisnek, a ripacs szinigazgatónak alakja kitiünő, Ibis, az egyiptomi hetaira, hú rajka a Krisztus előtti 4. századbéli léha nőnek; az Archon jeles intendáns kópia; Sophokle, Aristophanes és Euripides szerepeltetése, mint titkos drámairóké, elsőrangú ötlet. Phryne maga pedig olyan készültséggel van jellemezve, hogy beillik bármelyik komoly műfaj keretébe. A meseszöveg, a felvonások tartalmasága mind-mind elsőrangú író munkájára vallanak, mint a milyennek Falk Richardot tanulta megismerni nemcsak az, aki kollegája, hanem az olvasó közönség is.

Sztójánovics Jenő ma a legkiválóbb magyar zeneszerző. Darabjai: Peking rózsája, A kis molnárné, Ninon, Az új Romeo, A csárdás, A Gésagimnazium, mind-mind egy istenáldotta tehetségű zeneköltőnek rendkívüli sikert aratott munkái. Sztójánovics festő-ember; tele van színekkel, érzéssel, meleg, andalító melódiákkal, eredeti motívumokkal; hangszerelése hangulatos és mesteri. Soha

társszerzők úgy egymásra nem találtak, mint a csengő-bongó szövegeket író librettista és Sztojanovics Jenő, a zsenialis zeneszerző, aki nem becsüli le ezt a zenés műfajt, hanem az operettet, mint ahogy tulajdonképen az a rendeltetése — vig operává avatja.

BÉKÉSSY FERENCZ

lengő ritmusuak, a a talentum tudása.

KELETI JULISKA

(Thespis) ötlet, vidámság, a humorművészete dolgában össze eddigi alakításait felülmúlta. Rátonyi Ákos (Hyperides) szeretetre méltó, ötletes, mint mindig,

SZIKLAI KORNÉL

színház talentumos és szorgalmas karmesterének, aki a bemutató estélyére átadta a vezénylőpálczát Sztojanovics Jenőnek.

Az előadókról legközelebb — *A kis kofa* képeinek bemutatásakor — érdemlegesebben emlékezem meg.

A kis kofa partitúrája Sztojanovics összes eddigi alkotásait felülmúlja és hatás, eredetiség, melódiaszövések tekintetében kiemelkedik minden mostani francia, német, vagy angol zenei bohóckodások közül. Minden egyes száma jól megfontolt, kidolgozott filigrán művecske; nincs egy sem, a mely közönyös volna. Korusai frissek, elevenek; együttesei okosan és hatásosan komponáltak, dalai bájosak, fülbemászók, és csillog bennük

FENYÉRI MÓR

Vig opera *A kis kofa*; vidám szövegébe, kedves zenei remek, népszerűsége szánt dalok ékelődnek. Érthető tehát a ritka siker, amelyet a darab premierjén aratott. Elejét jelenti ez a fényes este a mindenben kiváló sorozatos előadásoknak.

A Magyar színház bőkezűen, fényvel állította ki a darabot. Ékes díszletek, pazar ruhák segédkeztek a kitűnő szereplőknek. Keleti Juliska (Phryne) diszkrét és szép volt; Kornai Berta (Ibis) kedvesen szilaj, Sziklai Kornél

KORNAI BERTA

Rubos Árpád (Praxiteles) behizelgő hangja nagyon tetszett, s azonfelül mint a darab rendezője lelkiismeretesség, izlés és sokoldalúság szempontjából a legmesszebbmenő elismerést vívta ki magának. Fenyéri Mór pompás Archonja, a Gömöri - Heltai - Giréthy (Sophokles - Euripides - Aristophanes) drámairó triász, a kilencz muzsa, a kitűnően szervezett ének- és zenekar egyaránt hozzájárult a jól megérdemelt, őszinte sikerhez, a melyben oroszlánrésze van Békéssy Ferencznek, a Magyar

RÁTHONYI ÁKOS

Bródy István.

Bölcs tanácsok egy kezdő színdarab fordítónak.

1. Ha szabadon választhatsz egy német és egy francia színdarab lefordítása között, mindig a francziát válaszd. Így legalább nem derül ki olyan könnyen, hogy nem értetted meg azt, amit lefordítottál.

2. De azért ne bizakodjál föltétlenül abban, hogy a direktor nem tud francziául. Egy direktortól minden kitelik, még az is, hogy francziául tud.

3. Szomorújáték és bohózat között, ha választanod adatott, habozás nélkül nyúlj a szomorújátékhoz. Ha az unalmas lesz, az sohasem a te hibád, viszont, ha a bohózat mulatságos, sohasem a te érdemed.

4. Négy nap alatt minden darabot le kell fordítanod. Ha több idődbe kerül, nem érdemes erre a mesterségre adnod magad, mert ugyanazt a pénzt címszalagok írásával is megkeresheted.

5. Ha egy színdarabot adnak neked, hogy lefordítsd, légy büszke és minősítsd ezt kitüntetésnek, amelyért örök hálaival tartozol a színháznak. De ne add a szerzőt, amikor fordító sem vagy és ne dicsérd a „darabjaidat,“ amikor azok sem dicsérnek téged.

6. Jegyezd meg magadnak, hogy akármilyen a fordítás, a hirlapi jelzője mindig „kitünő,“ a te jelződ pedig „az ő ismert szellemességével.“

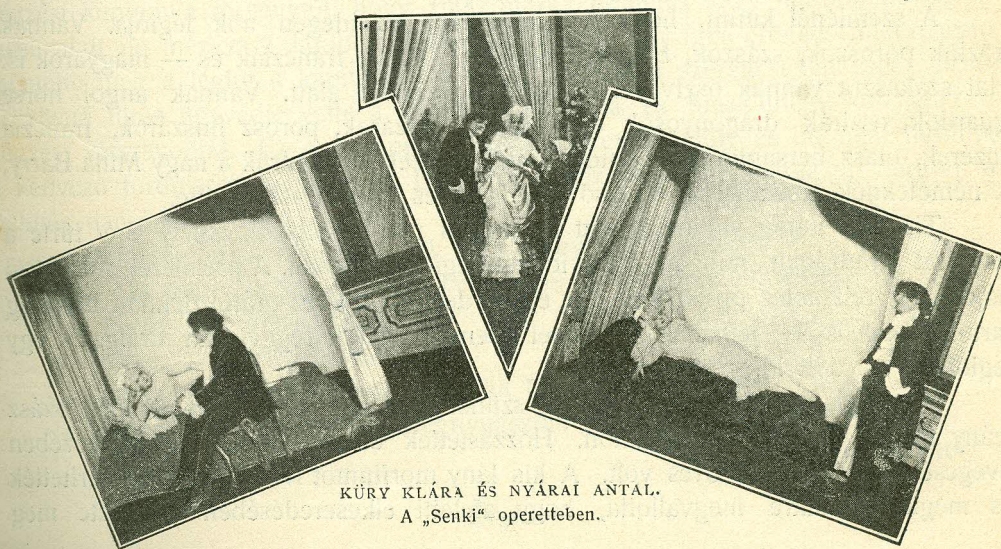
7. Ha kotta alá fordítasz, nem okvetlenül szükséges, hogy a hangjegyeket fölismerd. Elég, ha az igazgatót jól ismered.

8. Saját ötleteidet — ha vannak — óvatosan tartsd meg magadnak és ne ird bele a fordításba, mert ezért nem jár külön tiszteletdíj.

9. Ne ringasd magad hiú reményekben, ha valamit jól megcsináltál. Az eredmény ugyanaz, mintha rosszul csináltad volna meg, se több hasznot, se kevesebb dicsőséged nem lesz belőle.

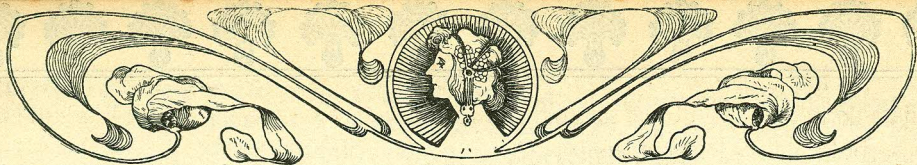
10. Mindenekfölött pedig tiszteld a direktorokat, helyeseld a terveiket és köszönj nekik alázatosan, hogy sokat fordíthass és ha teheted, add ki minden fordításodat — albértetbe!

Heltai Jenő.

KÜRY KLÁRA ÉS NYÁRAI ANTAL.
A „Senki“ operettben.

(Erdélyi műterméből.)

Az idegen nők légiója.

A lipcsei Centraltheater igazgatója kényszerpasszussal szállított engem a nagy szász városba, a melynek Göthe csinálta a legnagyobb reklámot, mikor az Auerbach-pinczébe helyezte át a Faust egyik jelenetét és amikor a híres vásárok városát Kis-Párisnak keresztelte el. Az „Asszonyregement“ rendezése volt az én szeretetreméltó tolonczolásom célja.

A szelid erőszaknak engednem kellett és a kitűzött napon a direkczió átvett engem a Dresdener Bahnhofon és onnan, úgy ahogy voltam, kormosan, álmosan, a színházhoz kísért, ott is mindjárt a szinpadra. A mint beléptem, harsogó vezényszó ütötte meg a fülemet:

— Chargirt! Legt an! Feuer!

Sortűz következett. Mire elém lépett egy széles vállu, piros arcú szőke altiszt és jelentette:

— Herr Doktor, melde gehorsamst, achtundneunzig Damen!

Azután bemutatta magát:

— Füsilir — Sergeant Hehle!

Azonnal értettem mindent. Érkezésemig a derék sergeant avatta be az asszonyregement szoknyás legénységét a porosz reglement titkaiba. Mondhatom, fényes eredményyel, mert mikor elléptette előttem a kombinált regementet, láthattam a porosz fegyelem csodáját. Kifogástalan „stebschritt“-ben masiroztak a lányok.

A szemlénél kitűnt, hogy ez a regement az idegen nők légiója. Vannak köztük poroszok, szászok, belgák, bécsiek, oroszok, francziák és — magyarok is. Hat szakaszra vannak osztva, egy-egy tiszt vezetése alatt. Vannak angol horse guardok, osztrák dragonyosok és magyar huszárok, porosz huszárok, franczia tüzérek, olasz bersaglierik és amerikai tengerészek. Fővezérük a nagy Milla Barry, a németeknek mostanában legelső diseuse-e és operette-szubrettje.

Tizenkét napig voltam együtt az idegen nők légiójával, amely úgy tűrte a hadjárat fáradtságait, mint az igazi idegen-légió Afrikában. A premiéret megelőző napon két rettenetes próba volt. Az egyik délelőtt kilencz órától délután háromig tartott, a másik — jelmezben — éjjel tizenegy órától reggel hat óráig. És egy legionaris se dőlt ki.

De mégis volt egy maródink. A szünet alatt egy kedves kis, szöske szász leány feküdt ájultan a padozaton. Hozzásiettek és észrevették, hogy kezében üvegcsét szorongatott. Üres volt. A kis lány morfiumot ivott. Magához térítették és meglepetésünkre megvallotta, hogy afeletti elkeseredésében mérgezte meg

RAJNA FERENCZ

magát, mert anyja megtiltotta neki, hogy beálljon az idegen nők légiójába. Másnap kijártuk neki a dolgot a szigorú mamánál és este már a kis Else Lugenheim volt a legboldogabb legionárius.

A magyar szó nem volt ritka a légióban. Morvay kómikus velem csak magyarul beszélt és minden próbán aggódó lélekkel kérdezősködött nálam a nemzeti követelmények sorsáról. Szegedi fiú, tősgyökeres magyar gyerek; Rákosi Jenő igazgatása alatt a Népszínház tagja volt. Most elsőrangú német színész. Fölséges alakításának, VII. Gergely pápának képét Wildenbruck „Heinrich IV“-jéből épp most csodálják a kirakatokban. Skálája igen nagy, amit legjobban azzal bizonyít, hogy a nagy pápa elképzelt legnagyobb ellenlábását, Mandl Mónit is kitűnően játsza.

Gawril, a kis bosnyák fiút is magyar leányka adja. Csáky Angela, Hegyi Aranka egyik tanítványa. Okos, művelt ladylike uri lány, a kit itt nagyon szeretnek elegáns és distingvált fellépéseért. Mint Morvay, ő se szakadt el hazájától, ha német színésznő is. Folyton haza gondol és haza — ír, de nem leveleket, hanem novellákat és verseket. Nagyon kellemesen lepett meg, mikor egy próba alatt papirdarabkát nyomott a kezembe. Vers volt, a melyet egy zúgban ülve írt egy leányka számára. A vers egy szakasza így hangzik:

Szerettelek még gyermekésszel,
Mint aki először szeret;
S' hogy elbucsúztunk esztendőre,
Mosolygva nyújtám kezemet
Hány évet sírtam el azóta,
Hány csalfaságon mentem át,
Oh, hogy is nem tudtam felfogni
E pillanat tragikumát

A légió nagy veszedelemben is került. A konkurráló színház, amely szintén alkudott a darabra, valami koholt cím alatt betiltatta az előadásokat és én oly végzést kaptam a törvénytől, hogy 1500 márka büntetés vagy hat hónapi börtön terhe alatt ne merjem a darabot Lipcsében előadni. Egy igen érdekes intervenció mentette meg a légiót a kapitulációtól. Dr. Zehme, a szerencsétlen száz trónörökös nő híres ügyvédje vette a légiót oltalma alá és huszonnégy óra alatt a végzést visszavonták. Ez egy nappal történt a premiér előtt és mi nem tudtunk a kedvező fordulatról semmit, de Dr. Zehme biztatására előadtuk a darabot a betiltás daczára.

Aztán megjött a nagy siker. A légió nagy sikert aratott.

Előadás után találkoztam Dr. Zehme-vel, a ki így szólított meg:

— Ön el van ítélve, szerző úr!

— Mi az ördög? Hat hónapra?

— Nem! Kétszáz előadásra! De ha kívánja, felebbezhet.

— Köszönöm, ügyvéd úr, megnyugszom az ítéletben.

Rajna Ferencz.

A primadonna.

A primadonna, a sikerekben gazdag nő, haldokolt. Halaványan nyöszörgött ágyában és várta a Halált. Várta és félt. Remegve képzelte el: milyen alakban jelenik meg a rettegett rém, mert valamikor úgy hallotta, hogy nem kaszás csontváz képében, hanem átalakot öltve közeledik a haldokló felé. Amint így várt, várt, egyszerre csak belépett a komornája és idegen látogatót jelentett be.

— Ki az? kérdezte gyöngé hangon a primadonna.

— A Halál, — felelte a komorna.

— Add ide a tükrömet, — mondta a primadonna és elrendezgette a hajfürtjeit, berizporozta az arcát, selymes hálókabátkáját megigazgatta, mert tet-szeni akart a Halálnak.

— Bocsássd be, — sohajtotta a primadonna és lihegve visszadölt párnáira.

A komorna ajtót nyitott a vendégnek. A primadonna meglepetten nézett reá, sehogyan sem akarta elhinni, hogy a jövevény lenne a Halál. Elegáns, fekete kabátos, czilinderes úr volt, a bajusza rövidre nyírva, ajka körül kaján mosoly — akár csak egy színházi kritikus.

— Te nem vagy a Halál, suttogta a primadonna.

— Ne kételkedj, én a Halál vagyok.

— Én kritikusnak látlak, mondta a nő.

— Hiszen a Halál kritikus, — nyugtatta meg az idegen. Aztán folytatta: Itt az idő, jer!

— Ugy félek, — rebegte a primadonna — még sohasem volt ilyen nehéz premierem. Ha megbukom Szent Péter előtt, a pokolba jutok.

A Halál feltette a monokliját és mosolyogva mondta:

— Légy jó hozzám és én pártfogollak. Mindenütt ajánlatos a protekció.

És ekkor a primadonna karonfogta a Halált, mosolygott reá és követte fel-fel a csillagok tejútján az ég kapujáig.

— Ki vagy? rivalt reá kopogtatás után Szent Péter.

— Primadonna vagyok, kérek egy jó helyet.

— Minden jegy elfogyott, nem adunk ki szabadjegyet! szólott Szent Péter és becsapta a leslyuk csapóajtáját.

— De Péter direktor, — mondta a Halál — hiszen önagysága a mennyei színház új tagja!

Szent Péter megvakarta a szakállát.

— Halljuk a hangodat.

És a primadonna akárhogy erőlködött, nem tudott szépen énekelni, mert a hangját a földön felejtette. Keservesen sirni kezdett, hogy ő most nem jut az égbe.

A Halál valamit sugott Szent Péter fülébe s erre szó nélkül kinyitotta a menny kapuját és a primadonna belépett a mennyországba. De nem köszönte meg a Halál szivességét. A primadonna mindig hálátlan.

Senki.

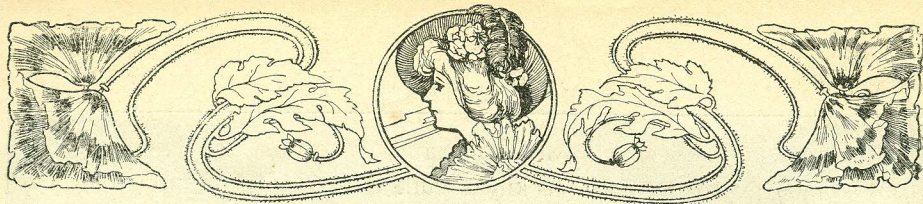
Mutatóvány a *Senki* operettéből.

„... A légben ha ringok én”

Valze Sento

Barna János

A *Senki* operette képei Erdélyi udvari fényképész műtermében készültek.

Művésznők és a ruháik.

Irta : *Berkovicsné.*

Mennyit beszélnek az emberek ideges és szeszélyes művésznőkről. Azt mondják róluk : türelmetlenek, szeszélyesek, pláne ha valami új ruháról van szó. Nohát én ezt nem erősíthetem meg, hiszen a művésznők velem szemben elnőzök és kedvesek. Engem nem „szekiroznak.“ Talán, mert tudják, hogy én az ő lelküket, az én lelke-
met, meg a szerepük lelki tulajdonságait teszem a ruháikba. Ennél többet csak nem kívánhatnak?

BERKOVICSNÉ.

Néha mégis megesett, hogy egyike-másika szenvedélyesebben érdeklődött a közös kreáció iránt. Indiszkrét leszek és elárulok egyet-mást bizalmasabb ruhatitkaikról.

Természetes, hogy a művésznőt izgatja a keret, amelyben mozog ; a ruha, melyet egyik-másik szerepe alkalmával visel. Istenem, hiszen a színházba járó szép asszonyok értékelik csak : mennyit fejez ki egy ruha ! Mennyi gondolat, mennyi érzés, mennyi cél

— tömörül benne. Segédeszköze a művésznőnek valamely jellem feltüntetésénél és csak természetes, hogy ennek a segédeszköznek fontosságot tulajdonít.

Pálmay Ilka, „az isteni Ilka“ például mindig rám bízta nagy alkotásu, szép szalon ruháit és alig árulta el egy-két vonással a kívánságait. De aztán ha valami kis kosztümről volt szó ! Akkor nyakas, kicsinyes volt, tíz óhajtását akarta teljesítve látni egyszerre. Lelkiismeretes, ötletszerű, minden gondolatát hirtelen megakarta valósítani, úgy, hogy szerepe minden jellemző vonása benne legyen a ruhának minden ránczában, hajtásában. Néha már majdnem elfogyott a türelmem. De mikor aztán sikerült a ruha, kitűnő volt a szerep, tapsoltak az emberek, ahogy csak neki tudtak tapsolni, akkor aztán csókok, ölelések, kedveskedéssel kibékültünk mi, a ruha társszerzői.

Legkellemebb dolgozni Márkus Emiliának. Ő annyira belemélyed szerepéi lelki világába, annyira tudatában van megjelenése fiatalos bájának, hogy nem is izgatja annyira ez a fontos színpadi segédeszköz. Objektíven tárgyalja nézeteit, kívánságait ; jókedvű, nyugodt, mintha ő maga is tudná — nemcsak a közönség — hogy az ő művészete nem szorult arra, hogy külső dolgok is hozzájáruljanak nagy művészetéhez. Gyönyörűség Márkus Emiliának dolgozni, neki, aki maga a fiatalság, a szépség.

Varsányi Irén édes, bájos teremtés, aki szintén nem „fél,“ akit szintén nem izgat a ruha. Nála csak egy dolog — nem kellemes, mint a legtöbb fiatal

művésznőnél és ez a — mamák beleszólása. Ó, a mamák! A kik izgatottak, türelmetlenek és úgy ismerik a művészetét. Varsányi Irén inkább flegmatikus nyugodt és igazán nem a ruhával akar hatni. Legjobban szeretem rászabni az egyszerű, bájos, leányos, rövid szoknyás ruhácskákat, mint a milyet „Bacsányi“-ban viselt.

Az édes Küry Klárának is nagy gyönyörűséggel dolgoznánk, ha csak a kedves mamája révén nem jutna ki egy kis kellemetlenség hébe-hóba, aki szigorú, műértő szemmel vizsgálja fölül leánya toilettejeit. Küry Klára kedves, mindig mosolygó, jókedvű az érintkezésben, csak sietni kell, nagyon sietni a ruhák elkészítésével. Ha az ember aztán látja a szinpadon, elfelejti a sietséget és élvezi művészetét, melyet élénkít az öltözék hatása.

A Vigszinház az én legkedvesebb szinházam. Ott éreztem magam a legotthonosabban. Eljártam a próbákra és noha nem igen volt közöm a rendezéshez, minden berendezéshez, függönyhöz volt szavam. Miután már mindent láttam, az egész interieurt, akkor gondoltam csak a ruhákra. Vigyáztam, nehogy valahogy a toilette a berendezést verje. Legnagyobb jutalmam volt, ha a sajtó aztán a darab kiállításával együtt, az öltözékeket is meleg hangon dicsérte. Ma már másképen vagyunk a ruhákkal s a művésznők sem irtóznak attól, hogy egyszermásszor kevésbé ízlésesen öltözködjenek. Már nagyon is eltértem a tárgyamtól, de majd legközelebb folytatom.

Hugó Károly.

A Nemzetiszinház Hugó Károly emlékezetére a múlt héten előadatta *Báró és bankár* című tragédiáját. Ebből az alkalomból emlékezünk meg a feledésbe merült költőről. Hugó Károlynál aligha szerepelt érdekesebb egyéniség a magyar irodalomban.

Zsidó fiú volt; majd áttért a református vallásra és rendkívül viszontagságos, kalandos pályát futott meg. Nagy küzdelemmel, sok sanyarúság között orvos lett, majd felcsapott katonának. Résztvett a lengyel felkelésben, később a lengyelek ellen küzdött orosz táborban. Azután szülővárosában, Pesten telepedett meg. Innen Párisba, majd Németországba üzte nyugtalan, forrongó vére.

Berlinben Shakespeare drámáit saját eszméje szerint, átalakítva akarta előadatni, a főszerepeket pedig ő maga játszotta volna, de természetesen elutasították. Azután Bécsbe ment, a Burg-szinházhoz egyszerre hat drámát küldött be, persze hiába; majd újra Pesten vonult meg, de lázas izgatottsága világgá üzte.

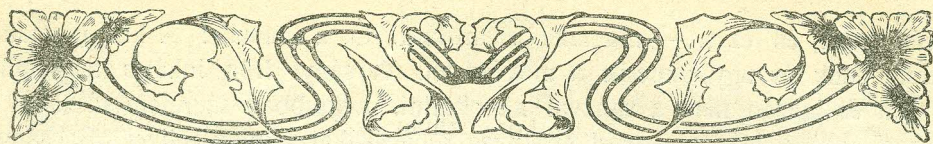
Valósággal őrjöngés vett rajta erőt: önmagát tartotta a legnagyobb lángésznek, akinek feladata az emberiség szellemének más irányt adni.

Három nyelven is írt: magyarul, francziául és németül; de drámáit jobbra németül írta és a színészek fordították magyarra. Drámái nem közönséges tehetségre vallók. A legsikerültebb pedig a *Báró és bankár*. Három színész által három felvonásban lejátszott fárasztó történet ez. Három tiszta és nemes lélek halálos vergődése egy kibonyolíthatatlan, végzetes helyzetben. Jeles példa arra, hogy nem csak az egyén benső tragikumja jogosult, mert a helyzet tragikumja éppen olyan félelmes, épp oly megindító és lélektisztító, mint a nagy lelkeké.

Hugó Károlynak is meg volt a maga tragikumja. Három nemzettől kért babért s egytől sem kapott még mindennapi kenyeret sem.

Elzúllve, megzavarodva, félig háborodottan, félig a bolondot mimelve, idegen országban halt meg.

P. J.

A vidéki színészet.

A napokban egyik vidéki város temetőjében megállapodtam egy elhagyatott sír mellett. Lekopott a homokkő régi fölirata, de annyit kibetűzhettem még, hogy a sirhant egy 1841-ben elhunyt komédiás porladozó csontjai fölé borul. Nevét már nem tudtam kibetűzni, csak foglalkozását árulta el a lárva, a mely egyedüli ékessége még a keresztnek. Lehet, hogy német komédiás volt, akinek sírját évtizedek óta senki sem gondozta. Mindenszentek napja volt, csaknem valamennyi sírhelyet virág borított, mécsesek, apró gyertyák gyulladtak ki az egész temetőben, csak ez a sír maradt sötét, elhagyatott. És ekkor elgondoltam, mit szólna most ez a névtelen színész, ha fölpatanna sírjának zárja és látná, hova fejlődött az utolsó félszázadban Magyarországon a színészet vagy mondjuk rövidebben, a magyar színészet, mely akkor még pária volt és pajtákbán ütötte föl döcögős kérdését, ma itt, holnap másutt és a szó szoros értelmében fázott és nyomorgott, míg ma egyik elsőrangú és olyannak el is fogadott tényezője a magyar kulturának. A szinpaddá átalakított fészerek helyett ma minden nagyobb városban fényes palotákban foly a színjáték és a színészek fizetése majdnem fölülmúlja a legfényesebb állásokat betöltő államférfiak és bankigazgatók fizetését. A pária megszédte magát és puha, édes, ragyogó otthona lett e hazában a magyar színészetnek a fővárosban és a vezető vidéki városokban egyaránt.

A vidéki városok sorra fényes, díszes csarnokokat emeltek a színművészetnek. Színházépületekkel bírnak: *Szeged, Pozsony, Pécs, Nagyvárad, Kassa, Kecskemét*. Olyan palotát emeltek, hogy azok megállnának bármely világvárosban is. *Arad, Debreczen, Sopron, Szabadka, Miskolcz* régi, de kényelmes színházaikkal is minden tekintetben megfelelő otthont nyújtanak a színtársulatoknak. Csak a *kolozsvári* nemzeti színház ujjáépítése késik, bármily sürgős lenne itt az ujjáépítés, míg Győr városa ép a napokban határozta el nagy lelkesedés közepette, hogy a rozoga színház helyett új, modern színház-palotát emel. Minden új színház új győzelmét jelenti a nemzeti színészetnek, melyről el kell ismernünk, hogy *sehol a világon nem dédelgetik azt úgy, mint Magyarországon*, ahol az állam nagy szükségletei mellett is, törvényhatóságok és ezen célra alakult egyesületek vállelve buzgólkodnak a színészet föntartása és fejlesztése érdekében és éppen a színészet sokáig tartott elnyomatásának tudhatjuk be azt a dédelgetést, mely talpra állította a magyar színészetet, elannyira, hogy az belátható időben meg fog élni a saját emberségéből, kizárólag a *közönség* pártfogásából is.

Hol látjuk példáját annak, hogy a színésztől oly intézkedések gondoskodnak, mint nálunk? Csak egész évre szóló szerződéseket szabad a magyar igazgatóknak színészeikkel megkötni, ami nagy gondot okoz a jó nyári állomásokkal nem bíró igazgatóknak, mely éves szerződési kötelezettséget sehol nem találjuk Ausztriában, Németországban, sőt még a francziáknál is csakis a téli idényre szól a vidéki városokban a szerződés. A legtöbb öt, hat és hét hónapra. Nyolcz hónapos szerződést már csak a nagyobb városokban játszó igazgatók kötnek.

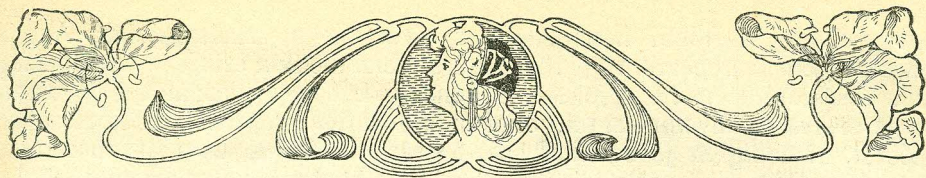
Hogyan él meg a többi hónapban, az kizárólag a színész dolga. Angliában rendszeresen csakis szerepekre, vagy rövid időre szerződtetik a színészt. Olaszországban csakis staggiorére, mely legfőlőbb 3 hónapig köt egy igazgatót egy városhoz, nem is szólva Spanyolországról, ahol addig tartja meg a vállalkozó igazgató színészét, ameddig az jövedelmet hoz, azután elküldheti és mást hoz helyére. Így legállandóbb a viszony színész és igazgató között Magyarországon, ahol most a nagyobb igazgatóknál a több évre szóló szerződések is meghonosulnak, ami jó a színésznek, aki megszabadul a gondtól: kap-e új és milyen szerződést és az igazgatónak, aki jó színészét nem veszíti el egykönnyen az által, hogy a másik igazgató többet kínál és ezen rendezett állapotoknak tudhatjuk be, hogy nem is egy vidéki városban olyan előadásokat láthatunk, melyek versenyezhetnek a budapesti nem szubvencionált színházak előadásaival. Láttuk ezt a nyáron a Krecsányi felvidéki szintársulatnál, mely a Krisztinavárosból átment a Népszínházba és senki se mondhatta, hogy ott most vidéki szintársulat játszik.

A vidéki színigazgatók, akik havonként 16—20.000 kor. és ezt meghaladó költségvetéssel dolgoznak, kénytelenek sok tekintetben a fővárosi színházakkal versenyezni. Az olcsó utazás a jobbmódu vidéki színházkedvelőket gyakran vezeti el a fővárosba és az elmaradhatatlan összehasonlítás kényszeríti az igazgatókat úgy a kiállításra, mint a szindaratók betanulására nagy gondot fordítani. Ugynevezett „Ripacs“-igazgatók ma már nagyobb városokban nem boldogulnak. Nem ritka dolog, hogy egy-egy nagyobb sikert ígérő újdonság kiállítására, új kosztümökre öt-hat-ezer koronát költenek az igazgatók. De mind gyakoribb az eset, hogy egy-egy nagyszerű darab és pedig legfőképen operette, vidéken is megjubilálhatja a 25-ik előadását. Ha a vidéki színésznek mégis bajai is vannak, ezek orvoslásáról a színész-egyesület és a vidéki színészetre újabban nagyobb gondot fordító belügyminisztérium együttesen gondoskodnak. A legnagyobb baj a *túlprodukción*, melyről mindig több szó esik, de szeretnék akár csak egy oly pályát látni, ahol ne jelentkeznek ugyanaz a nyavalya. Egy-egy pósta-gyakornoki, tanítói vagy tanítónői, vagy tovább menve, mérnöki állásra 100-nál több pályázó jelentkezik. És mennyi a fölösleges ügyvéd és orvos! De a fölvételt a színészeti iskolákba szigorítani kellene, hogy tényleg *csakis* a tehetségesek léphessenek erre a pályára, melyen protekció csak ideig-óráig lesz, míg a tehetségtelen letörik és szaporítja a színészproletariatust. A második nagy baj a *jogdíjak* rendezetlen volta. A külföldi ügynökségek az elsőrendű igazgatóktól túl magas jogdíjakat követelnek, ezenfelül megszorítják a tulajdonjogot mindenféle, újabb kizsákmányolásra alkalmat adó kikötésekkel, de nem egy esetet ismerek, mikor nem egy rég szabaddá lett szindarab után is, minden jogalap nélkül, jogdíjakat szednek az ügynökségek! És ne maradjon megemlítés nélkül a színészekért való rajongás se, mely oly magas gázsik fizetésére kényszerít egyes igazgatókat, melyeket az a város, melyben a téli idényen játszik, de a nyári állomások még kevésbé bírnak el, míg egyes szerepköröket, melyek színészei jobb fizetést érdemelnek, ép a favorizált szerepkörökre pazarolt nagy fizetések mellett csak gyengébben fizethetnek.

Az igazgatók és színészek érdekeit elfogulatlanul bíráló közlönye lesz „A Színház“ a magyar vidéki színésznek is. Mindkettőnek helyzetét javítani, tekintélyét fokozni egyik főhivatása lesz lapunknak, melynek később is bő alkalmá lesz a hiányokat és bajokat föltárni és azoknak orvoslására közreműködni. Ezen törekvésünkben való közreműködést kérjük az összes érdekelt tényezőktől, hogy siker koronázhassa munkánkat.

Lenkei Lajos.

A színházi hét.

Az Operaház Erzsébet-napja alkalmából királynénk emlékezetére Verdi *Requiemjét* hozta színre. Az előadás egyike volt a legjobbaknak, amelyeket az Operában e szezonban élveztünk. Legközelebb Szamek Elza, a Király-színház tagja vendégszerepel *Carmenben*.

A Nemzetiszínház szombaton mutatja be Alfred Capus-nak *Az üzlet — üzlet* (Les affaires sont les affaires) című vígjátékát. A darab fordítása Molnár Ferencz kitünő tollából ered. Az újdonságról képfelvételeink kíséretében a jövő számban foglalkozunk.

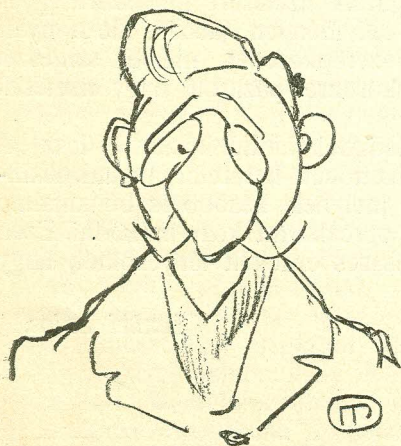
Bemutatóra készül a Vigszínház is. A *Csodagyermek* nagy sikerére való tekintettel a premiér napját még nem állapították meg. Valószínűleg a jövő hét péntekjén adják először a *Flirt asszonyt*, a címszerepben Haraszti Herminnel. A hölgyek közül Kertész Ella, Gazi Mariska és Berzetei Ilona, az urak közül Szilágyi, Góth, Balassa, Tapolczay, Szerémi, Tanay, Győző és Bárdi játszák a főbb szerepeket.

A Népszínház ismét Blaha Lujzát látja színpadán, sajnos, csak ideiglenesen. Verő György három egyfelvonásosát tanulja most a személyzet. A *Mennyországban* Zsuzsit játsza Blaháné.

Ágnes Balázs Olga, Julit Szentmiklósy Irén. A *bíróné* címűben a címszerepet játsza Blaha Lujza, míg a harmadikban, a *Marika* címűben Batizfalvy Elza, Pintér Imre és a kis Dezsőffy Ferkó játszanak. Legközelebb érdekes reprize lesz a színháznak. Planquette csodaszép zenéjű operettjét, a *Corneillei harangok*-at elevenítik fel, amelyet legutóbb 1893. november 17-én játszottak. Az operette premiérje 1878. márczius 23-án volt és eddigelé 173-szor adták a darabot. Érdekes a premiér, a legutóbbi előadás és a repríz szereposztásának összehasonlítása

Személyek	A premiéren	Az utolsó elő- adáson	A reprízen terve véve
Henri márki	Solymosi	Raskó	Raskó
Gáspár	Együd	Solymosi	Nyárai
Grenicheu	Kápolnay	Dárday	Rusznayk
Germain	Sziklay Emilia	Komáromi M.	Rédey Szidi
Szerpolette	Pálmay Ilka	Kopácsi Juliska	Blaha Lujza
Biró	Tihanyi	Tollagi	Kovács M.

A *kis kofa* premiérje volt pénteken a Magyar színházban. Az operette nagyszerű sikeréről más helyen számolunk be. A személyzet most kezdte tanulni Mérei Adolf verses darabját, melynek *Toldi* a címe s hőse Toldi Miklós. A darab ifjusági előadásokra készült.

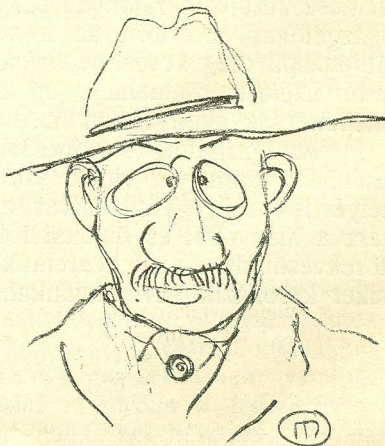

SZOMAHÁZY ISTVÁN

KRITIKUSOK.

✱

(Markus Géza
rajzai.)

SZÖLLÖSI ZSIGMOND

Az *Aranyvirág* töltötte ki a Király-színház egész heti műsorát, fényesen beigazolvva a zsúfolt házakkal az operette sikerét. Legközelebb Hayermanns *Ghetto*-ja kerül bemutatásra.

Érdekes új színházi vállalat van készülöben Budapesten. A tervek szerint a Thonet-udvar helyén óriási méretű, pazar színház fog épülni legfőképpen abból a célból, hogy nagyobb külföldi stagionék vendégszerepeljenek benne. A *Nemzetköziszínház* a főváros látványosság és minta-színháza lesz. Előreláthatólag 1905-ben fog megnyílni. A színház élén egy közismert, nagytehetségű színházi ember áll, akinek a darabírási terén is számos sikere volt.

Pey-Ordeix Sigismondó drámájában vélte feltalálni reménycsillagát az ismét megnyílt Kistaludy-színház, amely ezt a darabot: *A jezsuitát*, a rendelkezésére álló gyöngécske erővel előadni megkísérelte. A próbálkozás nem vezetett a várt sikerre — ami alatt nem művészi siker értendő, — hanem annak a reménynek a megvalósulása, hogy lehetséges lesz a darab által összeveszekedtetni a szocialistákat a klerikálisokkal. Ez nem sikerült. Szegény Serly! Különben a drámának, mint irodalmi műnek, nem nagy az értéke, de a színpadi hatás dolgában vetekszik a legizgatóbb drámatársaival.

A jezsuita romlásba dönt családokat, elszakít apát, anyát a fiutól; őrvjögésbe kerget két szerelmest egymás halálhírével; elválaszt férjjet és feleséget egymástól, gyermekével megtagadta az apát. És mindezt azért, mert a Jézus-társaság anyagi érdeke így kívánja!

Szinte kétségbeesetten vergődik a szerző lelke: nincs menekülés, nincs kibontakozás, a jezsuita uralom megmarad.

„Mindenek felett zsarnokosodik a jezsuita, kinek nincs lelkiismerete, nincs szégyenérzete, nincs más törvénye, mint a vak engedelmesség. Jezuista, kinek nincsenek többé szülei, nincs családja, nincs emberi méltósága. Kadávere minden jónak, tigrise minden rossznak,” mondja Pey-Ordeix.

Ez a darab tendenciája, amelyet méltányolni nem tud az ó-budai közönség, amint ezt keserű hangon megjegyzi a harmadik kerület kisfaludistái.

Croniqueur.

Krecsányi Ignác.

Tulzás nélkül kijelenthetem, hogy ez a név ma fogalmat jelent: fogalmát annak az abszolút direktornak, a kiben nem győzzük megbecsülni azt, hogy nem eléggé ügyes üzletember, egyike lévén igazgató társai azon csekélyke hányadának, a mely előtt a művészet szeretete és szolgálata mindenkefelett való.

Krecsányi Ignác: a hivatása magaslatán álló színház-igazgató. A művészet imádatánál csak kartársi szeretete nagyobb. Tisztelője a tehetségnek s épp úgy megbecsüli a színpad közkatonaít, mint a vezérszerepekre hivatottakat. E tekintetben pedig páratlanul áll igazgató társai fölött, amennyiben kardalosai és karda-

losnői az aránylag legjobban fizetett magyar színészek. Puritán jelleménél csak igazgatói kvalitásait dicsérhetem jobban ennek a derék, szerény és kiváló izlésű színházi embernek.

Krecsányi Ignácot a napokban ünnepelte a magyar színészet abból az alkalomból, hogy harmincz évet töltött el sikerrel és becsülettel a színgazgatói székben. A miniszterelnök üdvözlő sorai, a színészek lelkes ovációi minden tekintetben kitünő férfiut érintettek.

Krecsányi Ignác Bihar megyében, Margittán született 1844. márczius 29-én. Nyomdásznak készült, azonban már gyermekkorában vágyakozással vonzódott a színészethez. 1863-ban fizetés nélküli statisztá volt Molnár társulatánál. Első szerepe a fiatal Schwarcz volt, Szigligeti Liliomfi című darabjában. Krecsányi szeretett volna színiskolai kiképzést nyerni, csak hogy nem volt miből élnie s rövid idő múltán ismét vidékre ment. Tíz év múlva, 1873-ban, kecskeméti színgazgató lett s azóta e minőségében működik. De azért a rendezői teendőket még mindig végzi s a tehetségeket felismerve, a magyar színészetnek, különösen a főváros számára sok jeles színészt nevelt.

Krecsányi kiváló tanító-erő, elsőrangú rendező s talán csak szerénysége az oka annak, hogy nem lett belőle budapesti színgazgató. Budai előadásai elsőrangúak s nem egy fővárosi színház tanulhat tőle izlést és finomságot. Budapest művészetének érdekében fáj-laljuk, hogy Krecsányi nem áll fővárosi színház élén. De ha a körülmények ezt nem is tették lehetővé, még jogosabban sajnáljuk, hogy Krecsányi Ignác nevével vesz részt a színésznevelés munkájában, a mely ma rettentő és ingó alapokon nyugszik. Meggyőződésünk, hogy akár a színművészeti-akadémia, akár magán színtanoda élén állana — vagy plane állott volna — nem özönlene az antitalentumok csapata erre a nehéz, csalóka pályára s hisszük, hogy ilyen szilárd jellemű színházi férfiut, mint Krecsányi Ignác, megtudná akadályozni azt, hogy a cselédelhelyező intézetek és a varró-műhelyek gyöngyei megdöbbsentő tehetségtelenségükkel a színészno címet bitorolva elárasszák a színpadot, a miáltal hova-tova azt a meggyőződést érlelik meg a belügyminiszteriumban, hogy a színházi ügyeknek rájuk vonatkozó részét a színházi ügyosztályból — a közrendészeti ügyosztályba helyezték át.

Szükség volna egy olyan elmének tisztító és nevelő munkájára, mint a Krecsányi Ignácé. Elismerjük, hogy, mint a buda-temesvári színtársulat igazgatója, tovább fonja a megérdemelt babérokoszort, de kétségtelen, hogy ha az irányadó körök valóban elismernék az ő színművészeti tényező voltát — eléggé nem méltányolható érdemeket szerezne a színésznevelés terén.

Üdvözljük Krecsányi Ignácot jubileuma alkalmából s óhajtanók, hogy a belügyminiszter üdvözlő sorok helyett azzal tisztelné meg az 59 éves, munkában megöszült derék férfiut, hogy kinevezné őt az országos színművészeti akadémia tanárának.

— k.

Külföldi ujdonságok.

Párisban a Théâtre du Peuple, a nép színháza, végre létesült. Évek óta emlegették az eszmét. Előkelő írók és művészek minden lehetőséget megteremtettek, hogy a színház megalapítását lehetővé tegyék. A kezdeményező és az eszme leglelkesebb híve Octave Mirbeau volt. Célja volt olyan olcsó színházat létesíteni, mely jó előadásban bemutatná a munkásosztálynak azokat a modern, szociális tárgyú színdarabokat, melyeket eddig csak Páris előkelő és drága színházaiban lehetett meghallgatni. Most kibérelték a régi Moncey-színházat és Henri Beaulieu vezetése alatt jövő héten végre mégis megnyílik a Théâtre du Peuple. Műsoron vannak Zola, Brieux, Jules Renard, Goncourt, Mirbeau, Descaves, Fabre, Tristan Bernard, Courteline, Daudet, Tolstoj stb. darabjai. Első előadásul Zola *Thérèse Raquin* című drámáját tűzték ki.

A Théâtre de l'Oeuvre decemberben kezdi meg előadásait Jean Julien új darabjával. *Lugné-Poé*, az „Oeuvre” lelkes igazgatója, olyan darabokat adat elő rendszeren, melyeket a többi párisi színházigazgató nem mer színré hozni. Lugné-Poé daczól Páris izlésével és nem törődve a szegényes anyagi sikerrel, mégis bemutatja a külföld nagy alkotásait. Ő mutatta be Párisban Ibsent, Tolstojt, Sudermannnt, Hauptmannnt, Knut Hamsunt, Heiberget, Oszkár Wildet és még több európai hírví írókat, akiket csak épen Páris nem akart meglátni. Az ő érdeme az, hogy ma már elevenebb az érdeklődés Párisban a külföld nagyjai iránt.

Reinhardt legújabb operettje *Der Generalkonzul* nemsokára színré kerül a Theatre an der Wien-ben, Bécsben,

Münchenben új népszínház nyílt meg Siegfried Rühlings és Ernst Schrupf vezetése alatt. Az egészen új épületben 800 ülő és 400 állóhely van. Első előadásul Schiller *Kabale und Liebe* darabját adták.

Ibsen ügylészik valóban felhagyott a színműírással. Sőt mi több, még darabjai sorsa iránt sem érdeklődik. Fia, Sigurd, intézi összes ügyeit a színházakkal, kiadókkal, ügynökségekkel. Az öreg költő nem törődik mással, mint egészségével, mely most elég kielégítő. Hébe-korba veszi csak kezébe a tollat, hogy néhány feljegyzést hintsen egy tervbe vett önéletrajzhoz és hogy gondolatait feljegyezze. A gondolokozásról nem tudott leszokni.

Vidéki színházak.

Pécsett e héten volt Lehár népszerű operettjének: a Drótostónak a bemutatója. Nádasi József kitünő társulata most az A. B. C. operette előadására készül. Bródy Miklós dr. karnagy gyönyörű zenéje pompásan illeszkedik bele Bródy István és Révész Ferencz elmés szövegkönyvébe.

A *Sötétség* e héten Kolozsváron és Szegeden aratott feltünő sikert. Ruttkai György, az illusztris szerző, mind a két helyen megjelent

és zajos ovációkban részesült. Temesvárott a közönségnek rendkívül tetszett a darab, a melyben T.-Hadik Anna nyújtott művészi alakítást. Krecsányi elsőrendű temesvári társulatának operette-személyzete a *Gerolsteini nagyhercegnő* előadásában remekelt.

Pozsonyban Szendrey Mihály társulata az egész héten cigányverseny keretében tartja előadásait. *Köczé Antal*, a budapesti cigányverseny egyik győztese is résztvett a versenyben és játékaival meghódította a közönséget, amely tetszésnyilvánításával halmozta el.

Debreczenben az operette-személyzet arat nagy sikereket, különösen pedig Felhő Rózi és Krémer Jenő.

Aradon Zilahy Gyula kitünő társulata mutatta be Lehár operettjét, a *Pesti nőlk*-et. Kiváltak a kitünő együttesből Rózsa Lili és Polgár.

Érzékeny veszteség érte a magyar színművészetet. Szabóné Karácsonyi Mariska, a kiváló tehetségű operette színésznő, Aradon elhunyt. A fiatal művésznő, a kibén B. Szabó József, a Magyarszínház kiténő énekese, hű hitvesét gyászolja, vérmérgezés áldozata lett. Zilahi Gyula, az aradi nemzeti színház igazgatója kedvelt tagját veszítette el Karácsonyi Mariskában. A temetés óriási részvétel mellett történt Aradon. A koszorúkkal borított koporsónál Békés Gyula, a társulat titkára lendületes, nagyhatású bucsuzatolt mondott s a nagy gyászoló tömeg megilletődve kísérte utolsó útjára a korán elhunyt, feledhetetlen művésznőt.

A színészegyesület.

Az országos színészegyesület november 17-én rendkívüli közgyűlést kezdett el, melyet 20-án fejezett be, nem valami nagy eredménnyel. A három napból legalább két napig az alulalással, az üdvözlésekkel és arcképfestésekkel foglalkoztak s igen kevés időt áldoztak arra, — a mi tulajdonképeni hivatása lett volna a közgyűlésnek, — a nyugdíjszabályzat revíziójára. Végeredményben a Ditrői Mór által készített nyugdíjszabályzatot fogadta el a közgyűlés, mely szerint az eddigi 9%-os befizetés helyett 6—10 %-os nyugdíjbefizetés fog eszközölni, a mi által a mostani nyugdíjas tagok nyugdíjösszege emelkedni fog, míg a jövőben a nyugdíjazandó tagok teljes nyugdíjösszegeben fognak részesülni. Ez azonban nem nagy eredmény, különösen nem a már nyugdíjazott tagokra nézve, kik közül a 600 korona nyugdíjat élvező színész csupán 288 korona évi nyugdíjban részesül. A teljes nyugdíjösszegeből eddig 52%-ot vontak le, az új nyugdíjszabályzat szerint ez valami csekélyvel csökkenni fog, de nincs kizárva, hogy 70—75%-ra emelkedik a levonás. — Megválasztották az üresedésben levő tisztviselői állásokra ideiglenes minőségben: könyvelőnek Rechnitz Elek, pénztárosnak Deák Pétert és ellenőrnek Reiter Györgyöt. Ezzel a nagy munka befejezetet s a társulatok küldöttei, úgy mint a kik kedélyesen töltötték Budapesten három napot — nyugodtan utaztak haza a megbízóikhoz.